

EATNI VÁIBMU VARDÁ

▶ EAINVÁS
▶ SÄMMI
TEAHTER

Eatni váibmu vardá - En mors hjerte blør

Čálii/Av: Nils Utsi

Bagadalli/Instruktør: Alex Scherpf

Šuokŋadahkki/Komponist & Čuojaheadji/Musiker:

Egil Keskitalo

Lávdedávvirat/Rekvisitter: Gunhild Johnsen

Biktasat/Kostymer & Goarru/Syer: Britt Halonen

Neavttárat/Skuespillere:

Pavel-Niliás (Nils Pavelsen): Nils Utsi

Sábbá: Svein B. Olsen

Máret-Lemet (Klemet Pedersen Solbakken):

Toivo Lukkari

Per Fokstad: Ingor Ántte Áilu Gaup

Kristian Nissen: Alex Scherpf

Plákahttahábmen/Plakatdesign &

Govven prográmmii/Programfoto: Harry Johansen

Teknihárat/Teknikere: Gunhild Johnsen, Stein Ivar Pedersen

Buvttadeaddji/Produksjonsleder: Leif Isak E. Nilut

Prográmmaovddasvástádus/Programansvarlig: Brita Triumph

Plákahtta/Ovdasiidogovva luoikkahuvvon/

Plakat/Forsidebilde utlånt fra: Tromsø Museum

Čájálmas lea buvttaduvvon Sámedikki ruhtadoarjagiin/

Forestillingen er produsert med støtte fra Sametinget.

Mii giitit maddái/Vi takker også: Alf I Keskitalo,

Guovdageainnu Gilišilju

Álgočájálmas / Urpremiere: 06.10.00

Ráhkis geahččit

Dán áigge eai várra ráhkaduvvo Norggas doarvái politihkkalaš teáhterbihtát?

Go eat goassege ovdal leat mii leamaš nu riggát go dál, ja eat goassege ovdal nu duh-tameahttumat go dál. Vetle Lid Larsen dajai gieskat ahte maŋemus áiggi politihkkálaš oaiviliskkadeamit duodastit ahte «dábalaš norgalaččas lea gassačoalli stuorit go vuoinjamaččat»

Danin Beaivváš Sámi Teáhter dál iluin čájeha unna oasáža sámi politihkalaš historjjas.

Dallego áššit meannuduvvojedje áddjábut.

Dallego jurdiledje veaha guhkelebbui.

Dallego jurdagiiddiset čoahkis atne, ovdalii-go čovjjiiseaset deavdit

Sii geat govviduvvojit Nils Utsi doku-meanttaralaš drámas ledjege dat albma vuodđudeaddjit - geat álggahedje dan mii odne lea nana sámi organisašuvdna eallin. Ja mii midjiide odne lea hui diehttelassan.

Mii gudnejahttit daid dološ olbmuid geat jurddašedje boahhtevaš buolvvaid birra eambbogo iežaset áiggi birra. Gudni lehkos sidjiide. Ja gudni lehkos Niillásii gii lei nu gozuid nalde ahte čálii teáhterbihtá sin birra. Niktet.

**Ustitlaš dearvvuodaiguin
Alex Scherpf
Teáhterhoavda**

Kjære publikum

Kanskje det lages for lite politisk teater i Norge for tiden?

For: Aldri har vi vært rikere, og aldri har vi vært mer misfornøyd. Vetle Lid Larsen uttalte nylig at den senere tids politiske gallupresultater en gang for alle beviste at «hos en gjennomsnittsnordmann er tykkertarmen større enn hjernen.»

Det er derfor med glede Beavvaš Sámi Teáhter nå presenterer et lite stykke samisk politisk historie.

Fra den gang ting tok tid.

Fra den gang man tenkte seg om.

Fra den gang man fylte sitt sinn, heller enn å fylle sin vom.

De var ekte pionerer, de som opptrer i Nils Utsis dokumentardrama fra Bonakas anno 1919. De var med og la grunnlaget for det som siden er blitt et livskraftig samisk organisasjonsliv.

Som vi i dag tar som en selvfølge.

Heder til de gamle, som tok seg tid til å tenke på fremtiden heller enn nåtiden.

Ære være dem for det.

Og ære være Nils Utsi, som har vært våken nok til å skrive et teaterstykke om dem.

God fornøyelse.

Med vennlig hilsen
Alex Scherpf
Teatersjef

Vuosttaš čsv-árat

Čoahkkin mii lea otná čájálmasa duogáš dollojuvvui Bonjákasas 1919:s , muhto vuosttaš sámpolitiikkalaš lihkadus gal álggahuvvui nuppelot jagi ovdal. Álggos vuos lullisámis. Muhto Návuonas, Davviromssás, orui Lásse-Ánde, oahpaheaddji ja girječálli Anders Larsen gii 1904 rájes doaimmahii áviissa «Sagai Muitalægje». Ja su áviisa lei hui dehálaš gaskaopmi organiserenbarggus Davvi Sámis. Go «Sagai Mitalægje» loahpahuvvui 1911:s ledje vuodđuduvvon sámi searvvit miehtá Sámi, ja moanat ángiris movttideaddjit ledje jođus. Somá lea namuhit ovtta sis:

Kárášjohkalačča Samuel A. Samuelsen gii gohčoduvvui «Singer-Sámmulin» danin go lei Singer nammasaš goarrunmášiinaid vuovdaleaddji. Barggu geažil jođii son miehtá Davvi-norgga, ja dan seammás

veahkehii álggahit odđa sámi servviid ja movttidahti boares servviid. Min giitosat mannet ámeriikálaš Singer-fitnodahki sin ruhtaveahki ovddas!

Dan áigge sámpolitiikkárat ledje eanas dálldoallit oktan muhtin oahpaheaddjin ja váldobáikkit ledje Porsángu, Deatnu/Buolbmát ja Fálesnuorri. Lea gal imaštahti go lihkadus ii ceavcán buorebut siseatnamis; Guovdageainnus ja Kárášjogas.

Muhto «rávnnji vuostá dat suhke fal», nu movt gullo Sáppá lávlagis.

De første čsv-erne

Møtet som er bakgrunn for handlingen i forestillingen vår ble holdt i Bonakas i 1919. Men selve den samepolitiske bevegelsen startet allerede mange år før, først i sør-samiske områder. Men i Navuotna i Nord-Troms, bodde læreren og forfatteren Anders Larsen som fra 1904 ga ut avisa «Sagai Muitalægje». Avisa var et viktig hjelpemiddel for organisasjonsarbeidet i nordsamiske områder, og når «Sagai Muitalægje» gikk inn i 1911 var det stiftet mange sameforeninger rundt om i hele Sameland. Og mange ivrige oppmuntretere reiste rundt. Morsomt er det å nevne en av dem: Samuel A. Samuelsen fra Karasjok som ble kalt for «Singer-Samuel» fordi han

reiste rundt og solgte Singer symaskiner. Pga. jobben sin reiste han rundt i hele nord-norge og i samme slengen hjalp han til med å stifte nye sameforeninger, og oppmuntret de gamle foreningene. Vi takker den amerikanske Singer-bedriften for all økonomisk hjelp! Mange av datidens samepolitikere var småbrukere, noen var lærere, og hovedområdene var Porsanger, Tana/Polmak og Kvalsund. Det er underlig at bevegelsen ikke fikk bedre fotfeste på innlandet; i Kautokeino og Karasjok. Men «mot strømmen rodde de nok», slik vi hører i Sabbas sangtekst.

Nils Utsi

KORT RESYMÉ

(for dere som ikke er så god i samisk)

Scene 1

Forfatteren, Nils, kommer syngende inn for å forberede oppførelsen av sitt stykke sammen med en gruppe fra Beavvvás Sámi Teáhter. De forteller litt om hva stykket handler om, men det blir fort klart at gruppa ikke er helt forberedt, og det oppstår både misforståelser og motsetninger. Omsider fordeles rollene i det historiske skuespillet som innledes med

Scene 2

Nils Pavelsen og hans sønn Per Fokstad forbereder det store «landsmøtet» som skal innledes neste dag. De krangler om vinklingen av møtet. Nils prøveframfører sin åpningstale som han tidligere har skrevet på. De krangler om innholdet av den og om inskripsjonen på møtets fane. Denne blir de omsider enige om. Resten av gruppa bryter av og til inn med merkelige og - for Nils - overraskende kommentarer. I sin tale kommer Nils med sterk hyllest av statens representant på møtet, tidligere sokneprest i Karasjok, nå statens reindriftsinspektør Kristian Nissen. Denne rollen tildeles Alex. Til slutt presenteres Sabba, en fattig fisker og små(mis)bruker, stemmen fra folkedypet.

Fra scene 3

foregår handlingen utenfor møtelokalet. Sabba som har «tyvlyttet» på Nils Pavelsens åpningstale sier sin hjertens mening om

disse «himmelstormerne» og i særdeleshet om Bonakasværingene i sin alminnelighet.

Scene 4

Kaffepause. Her gjelder det først og fremst å fremme sitt syn overfor statens mann, Nissen. Klemet P. Solbakken presenteres. Motsetninger tilspisses. Det er uenighet om Finnemisjonens mål og midler. Sabba tas inn i varmen. Nissen antyder en kortsiktig økonomisk løsning. Motsetningene mellom Nils og gruppa tilspisser seg. Kort presenteres stemningen på møtet før

Scene 5

der Per og Klemet holder «fraksjonsmøte» om fordeling av verv i den planlagte riksorganisasjon og om strategi for fremtiden.

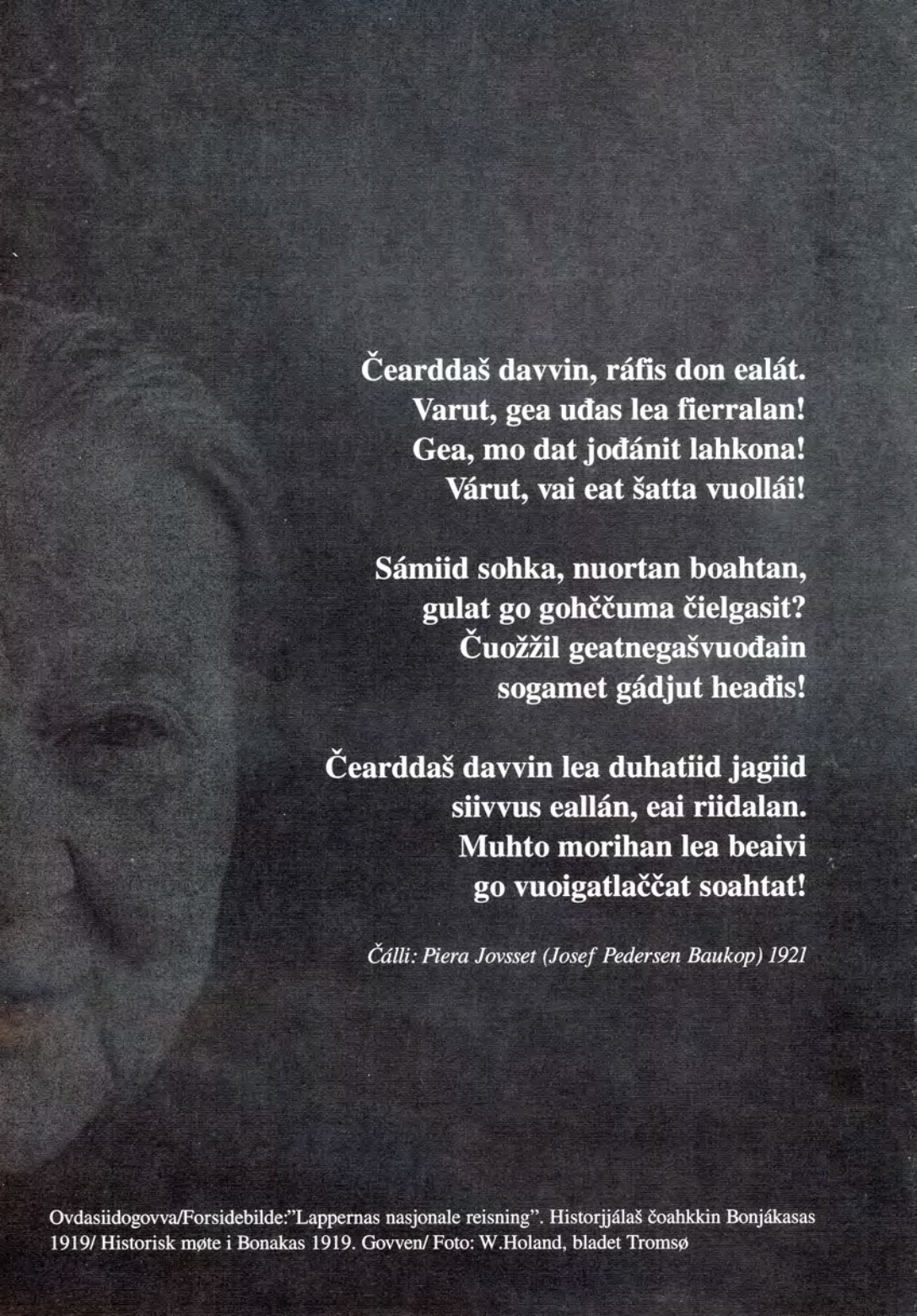
Scene 6

Møtet er avsluttet. Nissen og Sabba kommer med hver sin oppsummering.

Scene 7

Avslutningsfest med festtaler, sang og til slutt fotografering og sang.

PS! Hvis det går i surr for deg om hvor og når vi er «private» Beavvas-skuespillere og når vi er i rollen vår anno 1919, så kan du ta det helt med ro. Den forvirringen preger oss alle.

Čearddaš davvin, ráfis don ealát.
Varut, gea uđas lea fierralan!
Gea, mo dat jođánit lahkona!
Várut, vai eat šatta vuollái!

Sámiid sohka, nuortan boahtan,
gulat go gohččuma čielgasit?
Čuožžil geatnegašvuodain
sogamet gádjut headis!

Čearddaš davvin lea duhatiid jagiid
siivvus eallán, eai riidalan.
Muhto morihan lea beaivi
go vuoigatlaččat soahtat!

Čállii: Piera Jovsset (Josef Pedersen Baukop) 1921